

**Közérthető fogalmazás – egymást értő párbeszéd
Gondolatok a bírósági közvetítés alapjairól**

Szerző: Benkovicsné dr. Varga Erika

Kecskemét, 2018. január 9.

Előszó

2017 a közérthetőség éve volt a bíróságoknál. Az Országos Bírósági Hivatal egyik kiemelt céljaként fogalmazódott meg, hogy az igazságszolgáltatást, a bírósági szervezetben dolgozók és a társadalom számára egyaránt, megismerhetővé és érthetővé tegye.

A jogi nyelvezet érthetőségével foglalkozó kutatások szerint a közérthetőség hiánya nemcsak a jog megértését és a joghoz való hozzáférést akadályozza, hanem egyidejűleg gátolja a jogszabályok, jogi eljárások céljának megvalósulását. Megkérdőjelezve ezzel azok hatékonyságát. A hatékonyság hiánya pedig felesleges jogvitákhoz vezet.¹ Ez a folyamat ellentétben áll azonban a XXI. századi bíróságokkal szemben támasztott követelményekkel.

Mindezekre tekintettel a modern bírósági szervezet alapértékeként kerül meghatározásra a nyitottság, a szolgáltató jelleg, a bírósághoz való hozzáférés egyszerűsítése. Szóban és írásban is előtérbe helyeződik a „felhasználóbarát”, ügyfélközpontú, közérthető megfogalmazás. Kiemelve a megfogalmazott elvárások mellett azt, hogy a közérthetőség soha nem mehet a szakszerűség rovására. A fenti követelmények közötti egyensúly megteremtésére folyamatosan törekedni kell.² A bírák, igazságügyi alkalmazottak kötelező továbbképzésébe ezért beépült a közérthető kommunikáció fejlesztése.

Az érthetőség szakmai megvalósulása érdekében a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja már 2014-ben megalkotta, majd később kiegészítette az ún. Stíluskönyvet³, mely az ítéletek közérthetőbbé tételét célozza. Útmutatóul szolgál a kúriai határozatok szerkesztéséhez. Alkalmazása 2016-tól az általános bírói gyakorlatban is megjelent. Elsődleges célja⁴ az egységes, áttekinthető, tagolt szerkezetű határozatok megalkotásának elősegítése. Megfogalmazás terén a bonyolult mondat szerkezet, zavaró szórend, többszörös zárójelek, nehezen követhető utalások, magyartalan és szükségtelen szakzsargon mellőzése. Hangsúlyozva, hogy a pontos jogi szaknyelvet továbbra sem nélkülözhetik a bírói határozatok.

¹ Szatmári Andrea: A jogszabályok közérthető megfogalmazásának követelménye 47-48. o.
http://epa.oszk.hu/02300/02363/00026/pdf/EPA02363_themis2016_dec_018-050.pdf

² <http://birosag.hu/media/aktualis/egyszeru-fogalmazas-es-vilagos-beszed-kozintezmenyeknel>

³ 2013.El.II.JGY.1.1-2. és melléklete

http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney.pdf

http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_1.pdf

<http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/1>

⁴ <http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/hatszerk.pdf> (2017. XI. 4.)

A bírósághoz való hozzáférés egyszerűsítése, mint stratégiai cél megvalósulása érdekében az OBH 2012-től országos programokat indított útjára. Megkezdték tevékenységüket a bírósági közvetítők, előtérbe került a gyermekközpontú igazságszolgáltatás, a tanúgondozás, az áldozatvédelem és a nyitott bíróság.

A programok esetében kezdetektől alapvető követelmény volt az ügyfélközpontú gondolkodásmód és közérthetőség. A bírósági közvetítés különös helyet foglal el az országos programok körében, mert ebben az esetben ténylegesen egy nemperes eljárás lefolytatásáról van szó.

A közérthetőségre ezért több oldalról is tekinthetünk a bírósági mediáció vonatkozásában:

- érthető, általános jellegű tájékoztatás az új jogintézmény jellemzőiről, igénybevételének módjáról a társadalom tagjai irányába;
- a bírósági eljárásban részt vevő felek köznyelvi megszólítása, a közvetítés felé terelés;
- a bírósági szervezetrendszeren belüli megismertetés, az ún. „érzékenyítés”;
- a bírósági közvetítői eljárás jogi szakkifejezésektől mentes lefolytatása.

A hatékony bírósági közvetítés másik fontos feltétele a mediáció szabályainak teljes mértékben megfelelő közvetítői eljárás lefolytatása. E szabályok a hagyományos bírósági eljárás szabályaitól nagymértékben eltérnek, melyre az eljárás során mindvégig figyelemmel kell lenni. A bírósági közvetítőknek minden második eljárásban sikerül a feleket a megállapodás irányába terelni. Általános tapasztalat azonban, hogy a felek kommunikációja az eljárás során akkor is javul, ha megállapodás nem jön létre.

Dolgozatom célja annak bemutatása, hogy a közérthetőség követelményei hogyan valósulnak meg a bírósági közvetítés szervezetében. A közérthetőség mellett nagyon fontos eleme a közvetítésnek az egymást értő párbeszéd kialakítása. A közvetítés eredményes lefolytatásához a feleknek nemcsak az eljárást, hanem egymást is érteniük kell. A felek minőségi párbeszédének elősegítésére a bírósági közvetítőnek számos eszköz áll rendelkezésére, melyek a bírósági szervezetben kevésbé ismertek. A dolgozat ezért kitér a mediációs technikák bemutatására is.

Jelen írás nyelvezetében is jelképezni kívánja a felvetett témát, a tudományos-elméleti megfogalmazás helyett az érthetőséget előtérbe helyezve.

I. Bíróági közvetítés – hazai körkép

Hazánkban 2012. július 24. napjától⁵ vehetnek igénybe a felek bíróági közvetítói eljárást, bíróági peres vagy nemperes eljárásukhoz kapcsolódóan. A bíróági közvetítés a mediáció módszertanán alapuló, a bíróági eljárás befejezését elősegítő, konfliktusfeloldási technika. E nemperes eljárás, mint bíróági szolgáltatás, a hagyományos vitarendezési eljárásoktól lényegesen eltérő megoldás. Célja, hogy a felek, egy független harmadik személy segítségével, a vita rendezésére irányuló írásos megállapodást hozzanak létre.

A bíróági közvetítésnek, 2012-ben történő megjelenése óta, egy *sajátosan kevert modellje* alakult ki, figyelemmel arra, hogy igénybevételének alapvetően önkéntes jellege mellett, törvényben meghatározott esetekben⁶ a bíró által kötelezően is elrendelhető. Ilyen a szülői felügyelet és a szülő–gyermek közötti kapcsolattartás. Vegyes rendszer továbbá azért is, mert bíróági közvetítói tevékenységet közvetítőként kijelölt bíró, rendelkezési állományba helyezett bíró és bíróági titkár egyaránt elláthat.

A bíróági közvetítés hálózata napjainkra teljes mértékben kiépült, a jogszabályi háttér megalkotását követően, mind a személyi, mind a tárgyi feltételek és a képzés területét tekintve egyaránt. Jelenleg 174 kijelölt bíróági közvetítő működik Magyarországon, 97 titkár és 77 bíró. A közvetítói képzésen részt vettek száma magasabb, közel 400 fő. Valamennyi nagyobb bíróságon kialakították a szakmai előírásoknak megfelelő közvetítói szobákat.

Az elmúlt évek során megtapasztaltuk, hogy a lefolytatott eljárások több mint fele megállapodás aláírásával zárul. A bíróági közvetítói eljárásról a felek elégedetten nyilatkoztak, azokban az esetekben is, amikor megállapodás nem jött létre.

Nagyon gyakori, hogy olyan párbeszédre kerül sor a felek között, amilyenre azt megelőzően soha, így az álláspontok ténylegesen nem is váltak ismertté a másik fél számára. Ilyen esetben önmagában felbecsülhetetlen eredmény, ha az irányított beszélgetés alkalmat ad a valóságos álláspontok árnyalt, részletes megismerésére. Mivel az álláspontok érthetőbbé, elfogadhatóbbá válnak, javul a felek közti párbeszéd minősége is.⁷ A közvetítés sikere tehát nem kizárólag abban nyilvánulhat meg, hogy a felek megállapodást kötnek. Az is sikernek számít, ha a felek kimozdulnak megmerevedett pozíciójukból.

⁵ A közvetítói tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény IV. fejezet

⁶ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 4:172. §-a

⁷ Mediáció Közvetítói eljárások, Szerkesztő: Sáriné Simkó Ágnes, HVG-ORAC 2012, Budapest, 37-38. o.

A másik álláspontjának megismerése, megértése által a felek egymással empatikusabbak, elfogadóbbak lesznek. A lefolytatott közvetítői eljárás így akkor is segítheti a bíró munkáját, ha a felek nem megállapodással, azonban nyugodtabban térnek vissza az eljárásba. Ennek eredményeként a folytatódó eljárásokban nagyarányú a perbeli egyezségek száma.

A rendszer kiépült, az eljárás hatékonynak bizonyult. A lefolytatott közvetítői eljárások száma mindezek ellenére csekélynek mondható. Az elmúlt három év átlagában évente 1650, eljárás lefolytatása iránti kérelem érkezett a bírósági közvetítőkhöz. Ez a közvetítésre alkalmas ügyek 1%-át⁸ sem éri el. A beérkezett kérelmek bíróságonként való megoszlása is jelentős eltéréseket mutat, egyes törvényszékeken évente a 300-at is meghaladja, addig vannak olyan törvényszékek, ahol a 30-at sem éri el.

Egy 2016-ban közzétett tanulmány⁹ rámutatott arra, hogy a társadalom tagjai nagyon keveset tudnak a közvetítői eljárásokról. Magyarország lakosságának 29%-a ismeri a közvetítést, mint lehetőséget, és csupán 3%-a vett részt ilyen eljárásban. A vizsgálat során az is megemlítsésként került, hogy keveset hallani a közvetítésről, nincs megfelelően népszerűsítve. Ebből a szempontból jó irányokat jelölhet ki a bírósági közvetítés megismertető tevékenysége, mert egyes törvényszékeken nagyon hatékony tájékoztatási rendszereket sikerült kialakítani.

A bíróságok által nyújtott tájékoztatás jelentős mértékben meghatározza a bírósági közvetítés felek általi igénybevételeinek módját, eredményességét, statisztikai adatainak alakulását. Dolgozatom következő fejezete ezért a közérthető tájékoztatási rendszernek, mint a hatékony bírósági közvetítés egyik alapkövének, a bemutatására irányul.

---

⁸ OBH elnökének 2016-os beszámolója, Országos Bírósági Hivatal, 2017. Budapest

A beérkezett polgári peres/nemperes ügyek száma, a kizárt ügytípusokra is figyelemmel

⁹ Kutatás a mediáció ismertségéről és a mediáción való részvétel arányáról Magyarországon

Aszatrjan Diána Áni – Tóth Katalin Anikó

<https://www.kemi.hu/images/news/58b3e71d9dd3d.pdf>

II. A hatékony tájékoztatási rendszer elemei

A felek bírósági közvetítés felé való elmozdulása, így az ügyek számának alakulása szempontjából meghatározó jelentősége van a bíróságok által nyújtott külső és belső közérthető tájékoztatásnak. A bírósági közvetítés intézményének ismerete alapvető fontosságú ahhoz, hogy a felek az eljárás igénybevétele mellett döntsenek. A megismertetés pedig kizárólag akkor valósulhat meg, ha a tájékoztatás a felek számára lényeges elemeket érthető módon tartalmazza. Az is kiemelendő szempont, hogy a bírák a ténylegesen fontos, hiteles információk birtokában dönthessenek a bírósági közvetítés felajánlásáról vagy a kötelezés elrendeléséről.

2.1. A tájékoztatás formái: külső és belső tájékoztatás

A *külső tájékoztatás* alapvető célja a megismertetés, hogy a társadalom számára ismertté váljon a bírósági közvetítés igénybevételeinek lehetősége. Tudomást szerezzenek a bírósági közvetítés, mint új jogintézmény létéről, annak legáltalánosabb jellemvonásairól.

A bíróságon kívüli tájékoztatás eszközei:

- Plakátok, szórólapok: a központilag rendelkezésre bocsátott anyagok nagyon hatékonyan bizonyultak az érthetőség szempontjából. Ezeken, a „perbeszéd helyett párbeszéd” szlogen alatt a kézfogás látható. 35 megkérdezett személy mindegyike számára egyértelmű volt, hogy mi a plakát üzenete. Valamennyien egyfajta békéltetésre, közvetlen egyeztetésre következtettek.
- A bíróságok honlapján közzétett ismeretterjesztő anyagok. Napjainkra valamennyi bíróság szakított azzal a kezdeti gyakorlattal, hogy a bírósági közvetítés pozitív vonásait a peres eljárás negatív vonásaival szembenállítva igyekezett bemutatni. A felek számára ez nem volt érthető, a bírákban pedig visszatetszést keltett, ezért a szemléletváltás indokolt volt.
- Bírósági vezetőkkel, koordinátorral, közvetítőkkel készített rádiós, televíziós interjúk, újságcikkek, kisfilm a közvetítésről.¹⁰
- Konferenciákon való részvétel¹¹, bírósági közvetítés tárgykörében tartott előadások és regionális rendezvények.
- Közösségi média. Az OBH mellett több törvényszék is megjelent hivatalos oldallal, melyeken rendszeresen megosztják a bírósági közvetítés aktuális híreit.
- Konzultáció a társszervek, oktatási intézmények vezetőivel a közvetítés tapasztalatairól, eredményeiről.

¹⁰ <http://birosag.hu/allampolgaroknak/mediacio/megjelenes-sajtoban>

¹¹ <https://www.mnb.hu/bekeltetes/alternativ-vitarendezesi-konferencia>

Speciális tájékoztatási formaként jelenik meg a „Nyitott Bíróság” program keretében megrendezésre kerülő szimulált bírósági eljáráson, bírósági közvetítői ülésen való részvétel. Ennek során az érdeklődők megtapasztalhatják a közvetítői ülés sajátos jellemvonásait, közvetlenebb légkörét.

A *belső tájékoztatás* célja a bírósági eljárásokban részt vevő személyek megszólítása, ez a forma már konkrét bírósági peres/nemperes eljárásokhoz kapcsolódóan ajánlja fel a közvetítés igénybevételének lehetőségét.

A *belső tájékoztatás* eszközei:

- Panasznapon adott tájékoztatás. A felek megszólítása így megtörténhet már a bírósági eljárás előzményeként. Nagyon hasznos ezért a fogalmazóképzésbe beépíteni a bírósági közvetítés elméleti ismeretanyagát és gyakorlati tapasztalatait.
- Egységesen kialakított tájékoztató megküldése az eljárás első szakaszában.
- Tárgyaláson, személyesen az eljáró bíró által.
- Lehetőség van továbbá a bírósági közvetítők ügyfélfogadásán való személyes megjelenésre, valamint a közvetítők rövid úton vagy elektronikusan történő megkeresésére. Ilyenkor a közvetítő egyéni, részletes tájékoztatást nyújt a fél részére.

A *belső tájékoztatás* másik megvalósulási formája a bírák, bírósági dolgozók felé történő, a bírósági közvetítői eljárás elfogadására, alkalmazásának elősegítésére irányuló „érzékenyítés”. Ez megvalósulhat az általános tájékoztatást adó elméleti előadások formájában, egyéb bírósági fórumokon tartott beszámolók keretében. E körben különösen hatékonyak bizonyulnak a közvetítő által ismertetett, eredményesen zárult anonimizált esetek.

Kiemelkedő jelentőségük van továbbá a bírák személyes pozitív beszámolóinak, az eljárásba visszatérő „kezelhetőbb felekről”, valamint a visszavitt megállapodások hatására lezáruló eljárásokról. Személyes tapasztalataim alapján az érzékenyítés kihagyhatatlan elemei a közvetítő vagy a bíró által kezdeményezett, az általános tapasztalatcserére irányuló egyéni, informális megbeszélések. A személyes eszmecsere és az általánosság szintjére emelt esetmegbeszélések során természetesen az adott eset sajátosságai kerülnek előtérbe. Fokozottan ügyelve az eljárásban elhangzott információk bizalmas, titkos jellegére.

Azokon a törvényszékeken, ahol a külső és a belső tájékoztatásra egyaránt hangsúlyt fektetnek, a felek nagyobb arányban veszik igénybe a közvetítést, a bírók gyakrabban élnek a kötelezés lehetőségével.

300 ügy vonatkozásában végzett vizsgálat¹² azt mutatta, hogy a bírósági közvetítői eljárások

- 31%-a bírói kötelezésre indult,
- 18%-a bírói tájékoztatás alapján,
- 46%-a megküldött egységes tájékoztató folytán,
- 5%-a egyéb (panasznap, jogi képviselő, eljárásban már részt vett ismerős tanácsára) úton.

A fentiek alapján látható, hogy külső tájékoztatási eszközök hatására közvetítői eljárás közvetlenül nem indul, azonban a köztudatba történő beépülése miatt a bíróságon kívüli tájékoztatás nagyon fontos. A közvetítést legnagyobb arányban az eljárás során megküldött egységes tájékoztatók alapján kezdeményezik a felek. Különösen fontos ezért, hogy a tájékoztató a leglényegesebb információkat tartalmazza közérthető módon, melynek kialakult jó gyakorlatát az alábbiak szerint ismertetem.

2.2. Tájékoztatás a félnek, tapasztalat a bírónak

Több törvényszéken találkozhatunk az ún. „automatikus terelés”¹³ intézményével. Ebben az esetben a perben eljáró bíró az első kapcsolatfelvétel alkalmával tájékoztatja a peres feleket, egy egységesen kialakított tájékoztató megküldésével, a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségéről, annak módjáról.¹⁴

A fél tehát minden esetben kap tájékoztatást, és mérlegelhet, igénybe kívánja-e venni a bírósági közvetítői eljárást. Azokban az eljárásokban pedig, melyben a fél kezdeményezte a bírósági közvetítést, a bíró a visszatérő felek vagy a becsatolt megállapodás által tapasztalatot szerezhet a bírósági közvetítésről.

Az automatikus terelés ezért önmagában, különösen hatékony módon, megvalósíthatja a felek tájékoztatását és a bírók érzékenyítését egyaránt.

¹² A Kecskeméti Járásbíróság kijelölt közvetítői 2015. január 1. napjától feljegyzést készítenek arról, hogy az eljárást kezdeményező fél/felek milyen forrásból szereztek tudomást a bírósági közvetítésről, mely tájékoztatási eszköz tartalmára tekintettel nyújtották be kérelmüket.

¹³ A bírósági közvetítésről - mindenkinek, szerk.: Gyengéné Nagy Márta, Körös András
HVG-ORAC 2016. Budapest, 37. o.

¹⁴ 11/2014. (VII. 11.) OBH. utasítás 9. § (5) bekezdése alapján az eljáró bíró szóban és írásban, a rendelkezésre álló formanyomtatványok felhasználásával, tájékoztatja a feleket a bírósági közvetítésről.

Egy vizsgálat rámutatott, hogy a megküldött tájékoztató jellege nagymértékben meghatározza, hogy mennyiben alkalmas a felek érthető, figyelemfelkeltő tájékoztatására. 80 célszemélyt¹⁵ az országban használt tájékoztatótípusokról kérdeztünk.

Öt személy azért nem válaszolt a kérdésekre, mert nem tudta meg a tájékoztatókból, hogy azt ki végzi, hova kell mennie, és miért is kezdeményezné, ha egyszer már bírósági eljárást kezdeményezett. Egészen egyszerűen nem értette, miről is szól a bírósági közvetítói eljárás. És valóban: egyik tájékoztató sem tartalmazta az eljárás lefolytatásának körülményeit, mert a bírósági szervezetben tevékenykedők számára ezek a körülmények teljes mértékben egyértelműek voltak.

Összegezve a kutatásban részt vevők válaszait, a tájékoztatók pozitív vonásait az alábbiakban jelölték meg:

- figyelemfelkeltő kezdőmondat, már a megszólítás előtt, pl.: „Perbeszéd helyett párbeszéd”, mert a felvezetésből egyértelműen körvonalazódik, hogy a későbbiekben miről lesz szó;
- rövid, átlátható, felsorolásszerű;
- köznyelvi, érthető, nem használ szakkifejezést;
- feltünteti az adott törvényszéken működő bírósági közvetítő közvetlen elérhetőségeit: bíróság címe, telefon, e-mail;
- további információért utal a honlapra.

A tájékoztatók negatív vonásaként az alábbiakat emelték ki:

- nagyon hosszú;
- a második oldaltól elvész a figyelem;
- unalmas;
- túlzottan hivatalos;
- kizárólag felsorolásból áll;
- jogászcodó, idegen szavakat használ;
- bizalmaskodó, furcsa a stílusa;
- ellentétekre épít, összezavarja az olvasót.

¹⁵ Mailáth György Tudományos Pályázat 2016. Díjazott dolgozatok e-book
 Benkovicsné dr. Varga Erika: A bírósági közvetítés jelene és jövője, 1012. o.
<http://birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/stat-tart-file/mailath-2016.pdf> (letöltve: 2017. 11. 12.)

A célszemélyektől beérkező válaszok, valamint a közérthető, egyértelmű fogalmazással foglalkozó honlapok¹⁶ iránymutatásai alapján a bírósági közvetítésre vonatkozó tájékoztatók összeállításakor az alábbiakat célszerű figyelembe venni:

- A köznapi nyelvezet különösen fontos a bírósági közvetítés vonatkozásában, hiszen egy kevésbé formális eljárásról van szó. Ezért kerülni kell a jogszabályi hivatkozásokat, jogi szakkifejezéseket, idegen vagy többértelmű szavakat, elvont fogalmakat.
- A tájékoztatót egy bírósági eljárásban félként részt vevő személy olvassa, ezért a közvetítői eljárás rá nézve előnyös vonásait kell kiemelni. A bírósági eljárással azonban nem szembeállítva, hiszen az is a fél választása volt, és a tájékoztató egy folyamatban lévő bírósági eljárásban kerül kiküldésre.
- 1 oldalnál ne legyen hosszabb, mert több oldalon keresztül egy tájékoztató kapcsán nehéz fenntartani a figyelmet, unalmassá válik.
- A tájékoztató első részében definiálni kell a bírósági közvetítői eljárást, abból a szempontból, hogy azt hol, mikor, ki, miért végzi. Ezt a célszemélyek kifejezetten hiányolták, mert nem értették a közvetítői eljárás lefolyásának körülményeit.
- A tájékoztatót logikusan, átláthatóan érdemes felépíteni, felsorolásokat, alcímeket használva tördelni kisebb logikai, összetartozó egységekre. Figyelemmel arra, hogy a felek csak átfutják a szöveget, a számukra fontos információmorzsa után kutatva.
- Szerkezetileg az olvasási mintázat követésére célszerű törekedni, az úgynevezett F alakzatra. Az olvasók az oldal címét és első bekezdését olvassák el, ezt követően szemük a szöveg bal oldalát futja végig, az utolsó harmadát pedig már alig néhányan.
- Kizárólag arról érdemes írni, amire szüksége van a feleknek, a felesleges információkkal elveszíthetjük a figyelmét. Amennyiben szakkifejezéseket használunk, az azt jelzi, hogy nem az olvasó fejével gondolkodunk, így elveszíthetjük a bizalmát is.

A felsorolt követelmények alapján összeállított tájékoztatót 2017. május 1. napjától alkalmazzuk törvényszékünkön. Az eltelt fél évet tekintve, az előző év ugyanezen időszakával összevetve, az új tájékoztató bevezetése 15%-os ügyszámnövekedést mutatott. Mindez azt is igazolja, hogy a jó gyakorlatok kialakítása, megerősítése érdekében feltétlen szükséges vizsgálatokat végezni. A bírósági rendszerből kilépve, az „utca emberét” is megkérdezni a jogi folyamatok érthetőségéről.

¹⁶ <http://kozerthetofogalmazas.hu/hogyan-irj-erthetoen/> (letöltve: 2016. 08. 31.)
<http://vilagosbeszed.hu/kozeppontban-az-olvaso/> (letöltve: 2016. 08. 31.)

2.3. A bíró tárgyaláson adott tájékoztatása

Az új polgári perrendtartás¹⁷ széles körben lehetőséget teremt a közvetítés irányába való elmozdulásra. Ennek során a bíró tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételének lehetőségéről, feltételeiről és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól. A perfelvételi tárgyalás lezárásakor külön kiemelésre kerül a bíró közvetítésre vonatkozó tájékoztatása. Házassági bontóperben ez a tájékoztatás kötelező.

Gyakran vetődik fel a kérdés, hogy vannak-e olyan ügytípusok, melyek alapvetően alkalmasabbak közvetítésre?

A felek személyes és tartós kapcsolataikban keletkezett jogvitája rendezése esetén mindenféleképpen szem előtt tarthatjuk a bírósági közvetítést. Tipikusan ebbe a körbe tartoznak a családjogi, szomszédjogi és birtokviták, valamint öröklési igények rendezésére irányuló kérdések. Eredményesen lefolytatható a közvetítés a felek tartós viszonyaiban keletkezett szerződéses jogvitákban, vagy közös tulajdon megszüntetése esetén is. Ezekben az ügyekben a konfliktusok többrétűek, a viták egymásra épülnek, jogi, társadalmi, alapvető együttélési normákat egyaránt érintenek.

Attól, hogy a konfliktus *jogi konfliktussá válik* és bírói fórum elé kerül, a konfliktus mélyében megmarad az eredeti nézeteltérés, *eredeti érdek-összeütközés, eredeti szükségletek*, csak már jogi oldalról kerül megvizsgálásra a polgári perben. A jogi konfliktushelyzet alapja a jogilag védett érdekek sérelme. A per során a felek konfliktusa a jogvitára leszűkülve jelenik meg, és a bíró mozgásterét az eljárási és anyagi jogszabályok által megszabott keretek jelölik ki.¹⁸ A keresetlevélben megfogalmazott kérelem csak a felszínt jelenti, és ennek csupán a jog által megfogalmazható részeiben dönt a bíróság.

A bírósági közvetítés, sajátos eszközrendszerével a bírósági eljárást kiegészítve, az összetett élethelyzetekben keletkezett viták feloldásában tud hatékony segítséget nyújtani. Nemcsak a jogvitát, hanem a kialakult konfliktus egészét is képes kezelni.

¹⁷ A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 195. §, 238. §, 456. §

¹⁸ Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog, forrás:

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_520_magyar_polgari_eljarasjog/ch09.html, IX fejezet (letöltve: 2016. 07. 27.)

A felek személyes jogvitái mellett egyéb ügyekben is érdemes a közvetítésre terelés irányában gondolkodni, amennyiben:

- a fennálló viszony a felek számára egyéb okból fontos;
- a végeredményt illetően meg akarják tartani az irányítást;
- lényeges a bizalom;
- mindkét oldalon szükség van arra a lehetőségre, hogy kiengedjék a gőzt;
- a felek nem kommunikálnak egymással, azonban egy pártatlan harmadik fél segítségével képesek erre.¹⁹

A nemperes ügyek köréből kiemelném a felszámolási eljárásban kötött megállapodásokat. Elsősorban építőipari cégek esetében, a bizalom fontossága és a jövőbeli együttműködés reményében zárultak eredményesen bírósági közvetítói eljárások. Ennek következményeként az adós fizetésektelenségének megállapítása elkerülhetővé vált.

Nem érdemes a közvetítésben gondolkodni tartós viszonyok esetében sem, amennyiben:

- nem a megoldás a fontos, a felek példát akarnak statuálni;
- jogsértésre akarják felhívni a figyelmet.²⁰

Hogyan ajánlja fel a bíró a közvetítói eljárást a feleknek?

A bíró személyes tájékoztatása esetén nagyon fontos, hogy a felek megértsék a közvetítói eljárás lényegét, hogy az eljárás adott szakaszában miért ajánlja fel nekik a bíró, vagy miért történik a kötelezés. Kifejezetten motiváló hatása van, ha a bíró, mint az ügy leghitelesebb szakértője, elmondja a közvetítéssel kapcsolatos saját, személyes tapasztalatait. Emellett hangsúlyozni kell az eljárás felekre nézve valamennyi előnyös vonását:

- elmondhatják mindazt, melyre a bírósági eljárásban nincs lehetőség;
- megismerhetik egymás tényleges álláspontját;
- nem a múltra, hanem a jövőre irányul;
- gyors befejezést biztosít;
- igazodik a felek igényeihez, rugalmas;
- a felek érdekeinek megfelelő megállapodás létrehozását eredményezi;
- a közvetítói eljárás alatt elhangzottak titokban maradnak;
- megállapodás esetén illetékkezdvezményre jogosít;
- ingyenes (bírósági közvetítés igénybevétele esetén).

¹⁹ Barcy Magdolna-Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est” Animula Kiadó Budapest, 2002. 11. o.

²⁰ Dr. Eörsi Máttyás - Dr. Ábrahám Zita: Mediáció: A szelíd konfliktuskezelés Minerva Kiadó Kft. Budapest 2003. 32. o.

Gyakran tapasztalható jelenség, hogy a bírák tájékoztatását követően a felek hajlanának a bírósági közvetítés felé való elmozdulás irányába, azonban a jogi képviselők ezt nem támogatják. Érdeemes ilyenkor felhívni a figyelmüket arra, hogy a bírósági közvetítés során továbbra is segíthetik, jogi tanácsaikkal támogathatják a feleket. Amennyiben a másik fél hozzájárul, a közvetítői ülésen jelen lehetnek.

Milyen eszközök állnak a közvetítő rendelkezésére az eljárás céljának megvalósításához? Mennyiben képes kiegészíteni a bírósági peres/nemperes eljárások törvény által meghatározott lehetőségeit a bírósági közvetítés? Dolgozatom következő fejezete e kérdések megválaszolására vállalkozik, áttekintve a bírósági közvetítői eljárás szakaszait, az egyes szakaszok rendeltetését és a mediáció kommunikációs technikáit.

III. Versengés helyett együttműködés. Út az egymást értő párbeszédig

A bírósági közvetítés, a gyakorlatban, egy jövőbe tekintő konfliktuskezelési módszer. Aktív-kreatív egyezségteremtési folyamat, amely a felek kapcsolatában kialakult versengés helyett az együttműködést helyezi előtérbe. A bírósági közvetítő legfontosabb és legnehezebb feladata, hogy a győzelem igényével érkező feleket az együttműködés irányába terelje. A közvetítő támogatja a feleket abban, hogy megtalálják a közös pontokat, hogy kialakuljon az a bizalmi viszony, melyben ez a pozitív irányú folyamat megvalósítható.

A mediáció nagy ígérete abban rejlik, hogy segít a feleknek másképpen látni a konfliktust. Másképpen látni a saját és a másik viselkedését, a háttérben meghúzódó szükségleteket és érdekeket. Segít továbbá abban, hogy a felek közötti kommunikáció megváltozzon.²¹

A bírósági közvetítők országosan eddig közel 5500 közvetítői ügyben jártak el. Az érdemben lefolytatott eljárások 40–75%-a - törvényszékenként eltérő mértékben - megállapodás létrehozásával zárult. Az eredményességet nagymértékben meghatározza, hogy az adott törvényszék kialakít-e a bírói instruktori tevékenységhez hasonló szakmai-támogató jellegű mentorálást, az újonnan kinevezett közvetítők munkájának megsegítésére. Kiemelkedő fontosságúak a jó gyakorlatok megszilárdítására irányuló koordinátori-közvetítői esetmegbeszélések, és a közvetítés hatékonyságának vizsgálatát, a törvényszerűségek megfogalmazását célzó vizsgálatok.

---

²¹ Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2010. 11. o.

A vizsgálatok egyik fajtája a közvetítői eljárás hatásainak megfigyelésére irányuló utánkövetés. Ennek során a közvetítő azt nézi, hogy mi lesz a megkötött megállapodás sorsa a peres eljárásban, illetve, hogy a felek az abban foglaltakhoz tartják-e magukat. Az utánkövetés során bebizonyosodott, hogy a közvetítés akkor tud hatékonyan és hosszú távon segítséget nyújtani, ha az eljárás lefolytatása teljes mértékben megfelelt a szakmai előírásoknak.

3.1. A bírósági közvetítés szakaszai

A felek benyomása a közvetítés során általában az, hogy egy kötetlen, alakítható és meglehetősen rugalmas folyamatból veszik ki tevékenyen a részüket. A közvetítő számára a hivatása mégis egy nagyon alaposan átgondolt, összeállított és rendszerezett, szakmai alapokon álló eljárás.²²

A mediáció jól elkülöníthető szakaszokból áll, melyek egymásra épülnek, ezért nem felcserélhetőek. Mindegyik szakasznak megvan a maga rendeltetése, összességében az, hogy képessé tegyék a feleket a mediációs folyamat végigvitelére.²³ A felek saját maguk tudjanak megoldozni a konfliktusaikkal.

A közérthetőség, a hétköznapi, jogi terminológiáktól mentes nyelvezet az eljárás valamennyi szakaszában kiemelkedő fontosságú. A közvetítői eljárás egyedi szabályai már a *kapcsolatfelvétel* szakaszában alkalmasak arra, hogy a bírósági szervezetben működő mediátor és a fél közötti távolságot csökkentse:

- A bírósági közvetítő elérhető postai úton, e-mailben, azonban elsősorban telefonon tartja a felekkel a kapcsolatot. Ügyfélfogadáson a közvetítő személyesen felkereshető.
- A közvetítő lehetőség szerint előzetesen egyeztet a felekkel. Ennek megfelelően határozzák meg a megbeszélés időpontját.
- A közvetítő a feleket kézfogással köszönti, keresztnévükön szólítja.
- Az eljárásban részt vevők kerekasztal mellé ülnek le.
- A bírósági közvetítői szoba hangulatának is elő kell segíteni a bizalmi légkört, a megszokott hivatalos helyiségektől eltérő, lágyabb környezet: szőnyeg, virágok, képek, az asztalon víz, zsebkendő.

²² Nagypál Szabolcs: A közvetítés jogelmélete: a mediáció folyamata és alapelvei
Jog, állam, politika 2011. (3. évf.) 2. szám 43-63. old.

²³ Kertész Tibor i.m.74-81. o.

Fontos kiemelni, hogy a bírósági közvetítő nem tekinthet be az alapügy iratanyagába, és nem folytathat előzetes megbeszélést az eljáró bíróval. A közvetítő „tisztá lappal” indul az eljárásba, semmilyen más információval nem rendelkezik, kizárólag azokkal, amelyeket a felek vele megosztanak.

A közvetítói eljárás, a kapcsolatfelvételt követően, 6 szakaszra osztható.²⁴ A szakaszok összességükben, egymást segítve a minőségi párbeszédig és ennek útján a megoldásig terelik a feleket:

1. Bevezetés. A közvetítő ismerteti a felekkel az alapszabályokat, a bírósági közvetítés jellemzőit. Bemutatkozás, a mediátor szerepének meghatározása. Ezen a ponton hangsúlyozni kell, hogy a közvetítő nem döntéshozó, nem tanácsol, nem javasol. A felek kommunikációját segíti, és a folyamat szakszerű levezetéséért felel. Az eljárás szakaszainak felvázolása mellett utalni kell a közvetítés alapelveire. A legfontosabbak ezek közül: az egyenrangúság, önkéntesség, titoktartás, ingyenesség, időkeret, egymás tiszteletben tartása, aktív részvétel szükségessége.

Nagyon fontos eleme a bevezetésnek a hangnem kialakítása, a felek mediációra való ráhangolása, a bizalmi viszony kialakítása. Álláspontom szerint szükséges a közvetítő eljárás irányában való elköteleződésének érzékeltetése, a személyes tapasztalatokra történő utalás.

A közvetítőnek rá kell mutatni, hogy a mediációban létrejött megállapodás hosszú távon megoldást tud nyújtani a felek részére. Amennyiben a megállapodást jóváhagyás végett a peres eljárásban csatolják, és az a bíró által jóváhagyásra kerül, az egyenértékű lesz a bíróság ítéletével, csak az általuk meghatározott tartalommal.

A bevezető szakasz célja: képessé tevés a folyamatban való részvételre.

2. Megszakítás nélküli idő. Ekkor mindkét félnek lehetősége nyílik arra, hogy saját szemszögéből, a másik közbeszólása nélkül elmondja, hogyan látja a kialakult helyzetet. Ez a szakasz biztosítja azt, hogy a konfliktus megismerhetővé váljék. Saját tapasztalataim szerint már ez önmagában óriási segítséget nyújthat a felek számára.

---

²⁴ Partners Hungary Alapítvány: Az egyezségteremtés művészete, Budapest, 2000. 20-45. o.

Legtöbbször azt látjuk, hogy a közvetítést megelőzően egybefüggően, indulatok nélkül, a vitából való kilépés nélkül nem tudták egymást végighallgatni. A lényeges dolgokról eddig nem beszéltek. Másrésztől nagyon alkalmas ez az idő, hogy a felek kiengedjék a gőzt. Azzal, hogy feltárják az eddig ki nem mondott gondolataikat, melyek között már hosszú idő óta őrlődnek, az általában megnyugtatja őket.

A közvetítő az elmondottak alapján összefoglalja a megbeszélendő témákat, melyeket közösen rangsorolnak. Az összefoglalás a későbbiekben is az egyik legfontosabb eszköze a közvetítőnek a kérdezéstechnikák alkalmazása mellett. A közvetítő által összefoglaltakból a felek láthatják, hol tartanak. Egyben vissza is tükrözi a feleknek a fennálló helyzetet, mely tudatosítja bennük a megoldandó kérdéseket.

A megszakítás nélküli idő célja: képessé tevés egymás meghallgatására.

3. *Eszmecsere*. Ebben a szakaszban valósul meg az érdemi párbeszéd. Lehetőség nyílik a másik fél szempontjainak megismerésére, a megértés fejlesztésére, a közös pontok feltárására. Mindezt a közvetítő mediációs technikákkal képes elősegíteni. A leggyakrabban használt technikák, a teljesség igénye nélkül:

a.) Nyitott kérdések: beszélgetik a feleket, valós érdekek, szükségletek feltárására alkalmasak, nincs bennük vélemény (információs, motivációs kérdések, szerepcsere).

pl.: – Mi foglalkoztatja Önt leginkább ebben a helyzetben?

– Miért szeretne változtatni a kialakult helyzeten?

– Ön mit tett volna ebben a helyzetben?

b.) Semlegesbe fordítás: a szükségletek feltárásának eszköze. Vádak, indulatok, előítéletek mögött meghúzódó szükségletekre kérdez rá. Az érzelmi túltelítettségéből kiléptető módszer.

pl.: fél: – Soha nem hozza vissza időben a gyermeket, nem hív, ez nagyon idegesít!

közvetítő.: – Jól értem, hogy egy kiszámíthatóbb kapcsolattartásra lenne szüksége?

c.) Storytelling: történetmeséltetés, nehezen kommunikáló feleknél jól alkalmazható technika

pl.: Elmesélné, hogy amikor még együtt éltek, hogyan nevelték a gyermeket?

d.) Körkérdés: ugyanazt a kérdést feltenni valamennyi résztvevőnek. A különböző álláspontok feltárása, megismertetése érdekében.

pl.: Önnek mit jelent a közös szülői felügyelet? Mely jogosultságok jelenítik meg?

e.) Összefoglalás, visszatükrözés, pontosítás.

f.) Normalizálás: A mediátor általánosít egy helyzetet.²⁵ Nem bagatellizál, nem leegyszerűsít, azonban ez a felek felé megnyugtatólag hat.

pl.: Mindketten nagyon dühösek, ami ebben a helyzetben teljesen helyénvaló.

g.) Folyamatmegszakító kérdések: célja a felek kizökkentése a vitából.²⁶

pl: Innék egy kis vizet, Önök nem szomjasak?

h.) Házi feladat.

pl: Írják le, hogy a másik fél szükségleteinek kielégítése érdekében mit tudnának tenni, a sajátjuk teljesülése érdekében mit kérnének a másiktól.

j.) Elismerés: méltányolni a felek munkáját, bátorítás.

Az eszmecsere szakaszának célja: képessé tevés a másik megértésére, elfogadására.

4. A megállapodás kidolgozása. A felek által meghatározott és rangsorolt kérdések megoldási lehetőségeinek feltárása és vizsgálata megvalósíthatóságuk alapján. Gyakran felmerülő kérdés, hogy a bírósági közvetítő adhat-e tájékoztatást a jogszabályok tartalmáról. A válasz egyértelműen nem. Azonban jogi tudásával nagyon szakszerűen tudja kérdezni a feleket annak érdekében, hogy konfliktusuk jogi megközelítésből is feloldást nyerjen. A legnagyobb erényét ebben a körben lehet megragadni a bírósági közvetítésnek. Úgy segíti a felek teljes konfliktusának feloldását, mely jogi, erkölcsi, együttélési kérdéseket is felvet, hogy jogi szaknyelvet egyáltalán nem használ. Ez mindvégig érthető eljárást biztosít a felek részére.

A közvetítőnek ebben a szakaszban is számos technika áll rendelkezésére az előbb felsoroltak mellett.

²⁵ Közvetítés hazánkban és Európában nemzetközi konferencia, 2016. május 5 –6.

Hunyadi Krisztina: Családjogi esetelemző műhelybeszélgetés

²⁶ u. o.

Elakadások esetén különtárgyalást lehet folytatni a felekkel. Ez a technika különösen akkor alkalmazható, ha a fél valamilyen bizalmas vagy személyes információt nem kíván megosztani a másikkal, vagy nagyon erőteljes érzelmi reakciói vannak egy adott kérdésben. A felvetett téma négyszemközti átbeszélése megnyugtathatja a felet. Ezáltal tisztábban látja a helyzetet, nem érzelmi alapon tekint rá, és ez segítheti a megoldás megtalálásában. A közvetítő a felek engedélyével ezt követően összefoglalja a hallottakat, és az adott kérdésben személyeskedés nélkül, ténylegesen a megoldandó feladatra koncentrálni lehet továbbhaladni.

Ötletek hiányában a közvetítő rákérdezhet olyan felvetésekre, melyekre a felek a párbeszéd során utaltak, azonban nem gondoltak rá megoldásként. Amennyiben a felek passzívabbak, kérdésbe ágyazott ajánlást tehet a hallottak alapján.

pl.: Mit gondol arról, amit előbb Éva mondott?

E szakasz célja: képessé tevés a felelősségvállalásra.

5. A megállapodás megírása. A megállapodásnak tükröznie kell a felek közötti egyensúlyt, és fontos, hogy az mindkét fél számára előnyös és a jövőben tartható legyen.

Bírósági közvetítőként törekedni kell annak végrehajthatóságára és bíróság általi jóváhagyhatóságára. Álláspontom szerint, mindez további kérdésekkel elérhető úgy, hogy a megállapodás lényegi elemei, a felek számára fontos megállapítások érdemben megmaradjanak. Ilyenkor előkerülnek a zárt kérdések, melyek a pontosítást szolgálják.

A megállapodás írásba foglalásával a felek képessé válnak a tanulságok megfogalmazására.

6. Lezárás. A közvetítő megköszöni a felek munkáját, elismeri a megtett utat, abban az esetben is, ha megállapodás nem jött létre. Összefoglalja a közvetítő a folyamatot: a felek honnan hova jutottak el. Kézfogással köszönnek el az eljárás végén is!

A bírósági közvetítő a fenti módszerek alkalmazásával képes segíteni a felek egymás irányába való nyitását, az értő párbeszéd kialakítását, és ezen keresztül jutnak el a megoldásig. Az eljárások eredményességét azonban nem csak a megállapodási arányszámok mutathatják. A megállapodás nélkül befejeződött bírósági közvetítői eljárást követően, a folytatódó bírósági eljárások mintegy 40%-ában²⁷ kötnek a felek perbeli egyezséget, nem sokkal a közvetítői eljárás lezárását követően.

²⁷ Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 2016. évi beszámolója, Országos Bírósági Hivatal, 2017. Budapest

Az utánkövetések során megszólított személyek az általuk megkötött megállapodásokban foglaltakat 86%-ban hosszú távon is tartják. Általános jelleggel nagyon pozitív tapasztalatként élték meg a bírósági közvetítői eljárással kiegészült peres eljárást. Kiemelték annak kevésbé hivatalos jellegét, közvetlen légkörét, a közvetítő türelmét. A közvetítésben nem a peres eljárás alternatíváját látták, hanem annak a bíróság által biztosított kitértített mozgásterét.

A kutatások alapján látható, hogy a megállapodás aláírását követően a felek nem fordulnak fellebbviteli bíróságokhoz, elenyésző számban kezdeményeznek végrehajtást vagy további bírósági, hatósági eljárásokat. Megfigyelhető a közvetítés ú.n. edukatív²⁸ hatása. Többen úgy nyilatkoztak, hogy kisebb módosításokkal tartják megállapodásaikat, de azt meg tudják beszélni, a közvetítői eljárásban elsajátított módszerek alapján.

A tapasztalatok összegzése által megfogalmazható, hogy a kialakult rendszer alkalmas arra, hogy a jogintézmény céljaiként kitűzött lehetőségeket megvalósítsa. Hozzájárulhat a bírói munka részbeni tehermentesítéséhez, a pertartam rövidüléséhez. A felek elégedettségére is figyelemmel, erősíti a bíróság szolgáltató jellegét, valamint a bíróságba vetett bizalmat is azáltal, hogy egy teljes mértékben érthető bírósági eljárást biztosít.

Utószó

A jog általános érvényesüléséhez elengedhetetlen, hogy az érintettek tisztában legyenek a jogszabályi rendelkezések, a jogi aktusok, a jogi nyelvezet értelmével, tehát legyen jogtudatuk. A jogtudat mértékét, a jogi kultúrát ma Magyarországon döntően az iskolai végzettség határozza meg. A jogrendszerben szerzett tapasztalat, így a bírósági eljárásban való részvétel, vagy bírósági tájékoztató olvasása, a jogismeret magasabb szintjét hozza magával.²⁹ Az oktatási rendszer egyre alsóbb rétegeiben megjelennek a jogi alapismeretek elsajátítására irányuló tananyagok, egyes intézményekben a diákok a konfliktuskezelés módszereit is megtanulhatják. Figyelemmel azonban arra, hogy a jogi kultúra alakításában a bíróságoknak is nagy szerepük van, különösen fontos, hogy a felek az eljárások folytán szerzett információkat értelmezni tudják.

A közérthetőség pedig mindennek az alapja.

---

²⁸ Közvetítés hazánkban és Európában nemzetközi konferencia, Magyar Igazságügyi Akadémia, 2016. május 5–6.
Hunyadi Krisztina: Családjogi esetelemző műhelybeszélgetés

²⁹ Gajdusчек György: Jogtudat és értékvilág – mint a magyar jogrendszer környezete. 95. o.
http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/04_Gajdusчек_Gyorgy_ertekvilag.pdf

Felhasznált szakirodalom:

1. Az Országos Bírósági Hivatal elnökének 2016. évi beszámolója, Országos Bírósági Hivatal, 2017. Budapest
2. Bagdy Emőke, Beata Bishop, Bőjte Csaba, Rambala Éva: Empátia, kommunikáció, konfliktuskezelés, Kulcslyuk Kiadó, 2011. Budapest
3. Barcy Magdolna-Szamos Erzsébet: „Mediare necesse est” Animula Kiadó, 2002. Budapest
4. Dr. Eörsi Mátyás- Dr. Ábrahám Zita: Mediáció: A szelíd konfliktuskezelés, Minerva Kiadó Kft. 2003. Budapest
5. Gajduschek György: Jogtudat és értékvilág – mint a magyar jogrendszer környezete. http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/04_Gajduschek_Gyorgy_ertekvilag.pdf
6. Gyengéné Nagy Márta, Kőrös András: A bírósági közvetítésről-mindenkinek HVG-ORAC, 2016. Budapest
7. Kengyel Miklós: Magyar polgári eljárásjog, Osiris Kiadó, 2014. Budapest
8. Kertész Tibor: Mediáció a gyakorlatban, Bíbor Kiadó, 2010. Miskolc
9. Nagypál Szabolcs: A közvetítés jogelmélete: a mediáció folyamata és alapelvei Jog, állam, politika 2011. (3. évf.) 2. szám
10. Sáriné Simkó Ágnes szerk. Mediáció, Közvetítői eljárások HVG-ORAC, 2012. Budapest

Felhasznált internetes irodalom:

Dr. Perlaki Adrienn, Benkovicsné dr. Varga Erika: Mediációtól a közvetítésre kötelezésig és a kötelező közvetítés bírósági gyakorlata

<http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/150-dr-perlaki-adrienn-benkovicsne-dr-varga-erika-mediaciotol-a-kozvetitesre-kotelezesig-es-a-kotelezo-kozvetites-birosagi-gyakorlata>

Mailáth György Tudományos Pályázat 2016. Díjazott dolgozatok e-book

Benkovicsné dr. Varga Erika: A bírósági közvetítés jelene és jövője,

<http://birosag.hu/sites/default/files/allomanyok/stat-tart-file/mailath-2016.pdf>

Szatmári Andrea: A jogszabályok közérthető megfogalmazásának követelménye

https://www.ajk.elte.hu/file/THEMIS2016_dec.pdf

http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_1.pdf

http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/1_

<http://www.lb.hu/sites/default/files/sajto/hatszerk.pdf>

<http://kozerthetofogalmazas.hu/hogyan-irj-erthetoen/>

<http://vilagosbeszed.hu/kozeppontban-az-olvaso/>

<http://birosag.hu/media/aktualis/egyszeru-fogalmazas-es-vilagos-beszed-kozintezmenyeknel>

Felhasznált jogszabályok jegyzéke:

A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény

11/2014. (VII. 11.) OBH. utasítás a bírósági közvetítésről és a kijelölés feltételeiről szóló szabályzatról